

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 185. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167181065792/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

ninger. Og med alle disse Præstationer er Junken dog ikke saa ubillig, at han vilde paataa, at en Boghandler strax skulde finde sig i, at forlægge alt, hvad al Verdens Skriftsmærere kunde saa i Siende at sige ham, men forlanger kun, at Boghandleren skal undskyldte sig paa en Raade, som ikke fornærmer endog den uslejte Forfatter, der dog altid er Boghandlerens Overmand, og for alle Ting ikke lade sig mærke med den allerringeste Kritik og Bedømmelse, der let kunde tilvebringe ham en fortjent Dait, som, for G.

„Lar dit Trold og med Uviser stjænte?“

Junken Lops er ikke nær saa udbjelig som den hellige Mopsius, der i en Zuleleg hellere vilde lade sit Pant være uindløst end kyske et Præntimmer, hvortil han blev dømt, nageti Dømmen endog blev formildet dertil, at han kun skulde kyske hendes Skjogge. Han vilde ogsaa ikke undse sig ved i en alentang Subscriptions-Plan at prale af sit eget Arbejds Fuldkommenheder, og derved trække Njebere til sig. Men da han har et vidtloftigt Bekjendtskab, saa tror han, at det vilde blive anset som et honnet Tiggeri, hvilket han ikke kan fornæbde sig til. Saa meget mindre, som han selv altid har høst denne adelige Fordom imod Subscriptions-Planer.

Endnu var der kanske et Midde til at saa Barket trykt, men da Godgjørenhed kun er et sjældent Karaktertræk hos Lopperne, saa vil dette Midde formodentligen blive ubenyttet. Det er at stjænte Manuscriptet til et offentligt Brug. Hvor meget godt der ved saadant et tilladeligt Kunstgreb kunde udrettes, det har Erfarenhed ved andre Lejligheder lært.

At benytte sig af Menneskenes Svagheder og Daarligheder for dermed at virke noget stort og godt er sandeligen overmande rosværdigt og røber Menneskefjenderen. Fejghed og Hæng til Fornøjelser og Nyheder er, des værre! det, som udmærker vores Tids Mennesker, og beklageligt er det, at man maa benytte en af disse Omstændigheder, naar man i disse

Tider vil have udrettet noget godt. Dette har Hellig-Gejstes Menigheds Pleje-Kommission og Forfatteren af Kjøbenhavn's Skilderi indset, og, dem til Væ, paa det lykkelige anvendt til sine Medmenneskers bedste. Den første har vidit at lægge en Stat paa sine Medborgere, der ikke, som andre Paalæg, er trykkende, fordi den smigter deres Lyfter og Vidensfaber; dette fortjener alle gode Menneskers Taknemmelighed; men Omjorg for den rigtige Anvendelse af denne saa heldigen indsamlede Stat, paa det at det største mulige Gavn derved kan virkes, er dog egentligen det, der skal i Eftertiden bestemme, hvad Tak Pleje-Kommissionen har fortjent for deres lykkelige Opfindelse. Skilderiets Forfatter har lige saa heldig vidit at betjene sig af den anden Side af Menneskenes Svaghed, nemlig deres Fejghed, for at forbedre en i enhver Stat saa nødvendig Indretning som Børnehuset. Han har kjæbt den bedravelige Sandhed, at mere end de tre Hjerdebefale af denne Tids

Dette har Hellig-Gejstes Menigheds Pleje-Kommission o. s. v. Den nævnte Plejekommission lod Palmesøndag den 6te April (1789) og den 8de April afholde et Passions Oratorium i Helliggeist Kirke, som udjortes af „Dr. Kapelmester Schulz med det samtlige sgt. Kapel af Sangere og Musici“. Indtægten skulde anvendes til bedste for Sognets fattige. Det hedder i Bekjendtgjørelsen i Adresse-Kontoret's Efterretninger (1789), Nr. 69 bl. a.: „Vi have os af det højsættede Publico ikke alene et behageligt Bifald og vor Jver for de fattiges Læbe vel antagen, men vi tro endog at turde vente, at hver af Menigheden disse tre Dage overlode Stole og Pulsitar til Brug for denne gudelige Handling“. Heiberg's Indignation over denne „Stat paa sine Medborgere“, viser ogsaa, at offentlige Kirkekoncerter, som de nu holdes, den Gang endnu var noget ganske nyt. Forfatteren af Kjøbenhavn's Skilderi, Niels Ditlev Nielsen, havde i Nr. 140 omstalte Artikel om Børnehuset i Skilderiets 3den Aargang fremsat et Forslag til Tilnæjbringelse af Midler til at bringe denne Anstalt i en nogenlunde ordentlig Tilstand. Dette meget omfattende Forslag gik bl. a. ud paa, at i Klubberne skulde hvert Medlem „betale en liden Afgældelse til Plejehusets Kasse“. Hvert efter kunde Nielsen meddele, at Børnehuset havde fundet sande Velgjørere . . . de fleste Klubber have indsamlet Penge til denne Stiftelse, paa hvis Anvendelse de alene bis for at give deres aartige Tilbud et varigt Djemed.“

Mennesker ere møbløse Slaver, og denne Kundskab har han anvendt saa vel, at han har tvunget hele Selskaber til Guds-gjørenheds-Handlinger, som de ellers ikke vilde have udøvet, og derved givet os et uomstødeligt Bevis paa den Sandhed, at vores Klubber og store Selskaber, for det meste ikke engang bevidde Skyggen af den britiske Tænk- og Handletrihed, som de ere dristige nok til at prale af. Jeg misunder ham denne Opfatning, ihvor meget det end smætter mig at tænke paa, at de nuværende Menneskers Tænkemaade er saa flau og saa dybt fornedret, at den første Del ikke drives til at gjøre godt af Lyft dertil, men maa enten trues dertil eller og loffes ved Legestøj som Børnene.

Skulde Junker Ops, imod Formodning, falde paa at bruge sit Arbejde til en eller anden saadan nyttig Handling, saa vilde jeg dog raade ham til først at eftertænke og redelig-
 ligen overveje, om Biblet, som han vil anbringe til at opnaa en saadan Henfjagt, virkelig er sandt, som det bør være, og da skal han have min Betsigelse. Men da han ikke er en Person, der kan true sig noget til i Verden, og siden det ikke tydeligen smigrer Menneskenes Sjælsrigdom at give en halv Snes Rigsdaler ud for at se sit Navn paa en Sub-
 skribent-Liste, saa vilde det uden Tvivl blive nødvendigt, at han selv besøgte Trykningen, og det gjør Junker Ops ikke, om jeg ellers hender ham ret; og næppe gives der nogen Mand, der vilde være saa ræsonnabel at være Borgen for et tilstrækkeligt Antal Kjøbere. Jeg irrogter ogsaa for, at det først vil blive et af de kommende Aarhundredes Arbejder at rive Junkerens Navn ud af den Forglemmelse, hvori det inden kort Tid vil nedsynke.

For dog at redde saa meget, som muligt, fra Tidens og Hogormens Tand, maa jeg i næste Kapitel opnaar Læseren med Overfættelsen af et russisk Manuskript, som Junkeren fandt omkring en Hæstefage i Nyborg*. Det var bestemt til

* Det kommer kun om paa, om Læserne ikke allerede ere lige saa